

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Пряшівський університет у Пряшеві (Словаччина)

Інститут проблем виховання НАПН України

Національна рада жінок України

Рівненський державний гуманітарний університет

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет соціальної та психологічної освіти

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

Гендерний центр

Управління праці та соціального захисту населення Уманської міської ради

ПРОСОЦІАЛЬНА ОСОБИСТІТЬ У ГЕНДЕРНОМУ ВИМІРІ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

Матеріали

VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Умань, 31 травня 2023 р.)

Умань
2023

Редакційна колегія:

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коляда Н. М., доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Тарасова Т. В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Інституту проблем виховання НАПН України;

Войтовська А. І., доктор філософії, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рецензенти:

Кочубей Т. Д., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кулик М. О., голова Міжнародного благодійного фонду «Небайдужі»;

Каркач А. В., заступник голови ради з питань діяльності виконавчого органу, начальник управління соціального захисту населення Подільської районної ради у м. Полтава

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 14 від 31 травня 2023 року)*

Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні та
П82 **прикладні аспекти** : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Умань, 31 трав. 2023 р.). Академічна доброчесність як цінність освітньо-наукової діяльності : матеріали регіонального наук.-практ. онлайн-семінару (м. Умань, 22 трав. 2023 р.) / МОН України, Пряшівський ун-т у Пряшеві (Словаччина), Ін-т проблем виховання НАПН України [та ін.] ; [редкол.: О. О. Кравченко, Н. М. Коляда, Т. В. Тарасова, А. І. Войтовська ; рец.: Т. Д. Кочубей, М. О. Кулик, А. В. Каркач]. – Умань : ЦП «Компринт», 2023. – 260 с.

ISBN 978-617-8269-56-2

До збірника увійшли матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико- методологічні та прикладні аспекти» яка відбулася 31 травня 2023 р. та регіонального науково-практичного онлайн семінару «Академічна доброчесність як цінність освітньо- наукової діяльності» який відбувся 22 травня 2023 р. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Матеріали конференції представляють погляди дослідників та фахівців-практиків на актуальні проблеми з дотримання прав людини та гендерної рівності. В них розглядаються різні варіанти їх регулювання. Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори, а також (для студентів та аспірантів) наукові керівники

УДК 316.61:305(06)

ISBN 978-617-8269-56-2

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2023

[vprovadzhennya-gendernoyi-rivnosti-u-sferi-osviti-do-2030-roku](#) (дата звернення: 10.05.2023).

Фунтікова Ольга Олександрівна,

доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет
ORCID: 0000-0003-4183-3263

Макаренко Світлана Іванівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет
ORCID: 0000-0001-8933-9681

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Оцінка сучасного стану інклюзивної освіти відображає нове розуміння педагогами нової філософії освіти у контексті законодавчих документів міжнародного та національного рівнів: Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю (1993), Декларація про права інвалідів (1975), (1989), Всесвітня декларація «Освіта для всіх» (1990), Конвенція ООН про права дитини, Саламанська декларація (1994), Конституція України (1996), Дакарські рамки дій (2000), Закон України «Про дошкільну освіту» (2001), Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006), Концепція розвитку інклюзивного навчання (2010), Інчхонська декларація (2015), Лист МОН України «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах» (Інструктивно-методичні рекомендації) (2015), Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Постанова Кабінету Міністрів

України «Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів» (2018) та ін. Огляд документів свідчить про системне забезпечення державою доступності освіти усіх рівнів для дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Відповідно, триває пошук форм, гнучких методів та засобів, які б були технологічно доречними та результативними для підростаючого покоління.

Педагоги констатують, що технологічні інструменти в руках дитини значно знижують особисті психологічні бар'єри в освітньому середовищі (електронна пошта, Скайп, Zoom, Microsoft Teams, Google Meet, Модулярне Об'єктно-Орієнтоване Динамічне Навчальне Середовище – Moodle та багато інших), проте успіх індивідуальної освітньої траєкторії дитини з ООП потребує безпосереднього контакту з педагогом, педагогічного супроводу та систематичного педагогічного спостереження за її освітніми результатами.

Успіх педагога залежить від своєчасного опанування та використання нових педагогічних технологій та електронних навчально-методичних матеріалів, підтримання зворотного зв'язку між суб'єктами освітнього процесу. Наприклад, чат-боти, які дозволяють користувачам взаємодіяти з аудіосистемою за допомогою мовлення. Чат-боти з людськими голосовими рисами та емоціями, що здатні відповідати на письмові запитання у визначених областях знань. Технологія має можливість розпізнавання мовлення, може змінювати письмовий діалог на усний, може надавати допомогу у відповідях на запитання.

Е-інклюзивна освіта забезпечує реальну гнучкість у часі та місці навчання, завдяки доступності навчальних онлайн-ресурсів збільшується самостійність. Можливість подавати роботу в електронному вигляді може звільнити учнів з ООП від витрат часу та ресурсів на отримання фізичного доступу. Спілкування можна покращити – комп'ютерна технологія може надати голос тим, хто його не має, як у прямому, так і в переносному сенсі. Комунікаційні пристрої, такі як кімнати для чатів, дискусійні групи та електронна пошта, можуть дозволити учням брати участь в освітньому

процесі без упереджень чи збентеження.

Однак ті ж самі важелі можуть створювати і додаткові перешкоди для дітей з ООП. Веб-навчальні матеріали, як правило, значною мірою базуються на тексті, а діти можуть мати труднощі з розумінням тексту або розрізненням кольорів на сторінці. Багато хто має труднощі з організацією, структурою чи пам'яттю, їм важко орієнтуватися в погано структурованому або складному матеріалі, або інтерфейс може бути непослідовним. Діти з проблемами пересування, обмеженим контролем моторики або порушенням зору можуть не мати змоги користуватися клавіатурою чи мишею. Збільшення використання мультимедіа може бути корисним у створенні збагаченого середовища, - але воно також може бути перешкодою для тих, хто не може бачити або чути аудіо, відео та анімацію.

На жаль, електронна освітня інклюзія (e-inclusion), тобто застосування цифрових технологій в інклюзивній освіті, є недостатньо розробленою. Зокрема, є педагогічна потреба у створенні системи різноспрямованих тренувальних вправ для дітей з ООП із використанням синтезаторів мовлення, засобів віртуальної та доповненої реальності щодо розвитку дитячих уявлень. Дитині може допомогти змішана реальність (mixed reality, MR) як гібридна реальність (hybrid reality, HR), що є злиттям реальних і віртуальних світів для створення нових середовищ і візуалізації, де фізичні та цифрові об'єкти співіснують і взаємодіють в режимі реального часу. Доповнена реальність (AR): реальні об'єкти інтегруються у віртуальне середовище, а прикладом є дитячі книжки та енциклопедії з додатком на гаджеті. Але огляд педагогічної літератури свідчить про те, що використання MR та AR є непростю педагогічною справою і не достатньо впровадженою в освіту дітей з ООП. Треба розвивати засоби альтернативної комунікації для дітей, які мають труднощі у спілкуванні, з використанням графічних символів, піктограм, фотографій, малюнків; розвивати технологічну взаємодію між учасниками освітнього е-інклюзивного процесу засобами альтернативної комунікації.

Підготовка майбутніх фахівців повинна спиратися на технології, що підвищують потенціал дітей з особливими освітніми потребами: сенсорними, когнітивними, фізичними. Розробка та впровадження доступних, гнучких та інформативних освітніх програм матиме велику користь для суб'єктів освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Inclusive Digital Education /H. Weber, A. Elsner, D. Wolf, M. Rohs and M. Turner-Smuchal, eds. Odense, Denmark. 2022. 163 p.

Ціпан Тетяна Степанівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і методики виховання

Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID: 0000-0002-1356-2825

ЕКОЛОГІЧНЕ ВОЛОНТЕРСТВО

Волонтерська діяльність відіграє вагомую роль у житті українського суспільства, тому що затребувана в усіх сферах людської діяльності. Вона є ефективним методом формування духовно-морального, екологічного і трудового виховання зростаючої особистості, оскільки носить суспільно корисний характер, спрямована на вирішення конкретних регіональних та локальних проблем.

Закон України «Про волонтерську діяльність» визначає волонтерство як добровільну неприбуткову соціально спрямовану діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (безоплатних робіт та послуг). Згідно з цим законом, волонтерська діяльність є формою благодійної діяльності і ґрунтується на принципах [законності](#), [гуманності](#), рівності, добровільності, безоплатності та